

metodický materiál

KLOKANŮV KUFR

Vypracovaly: Mgr. Petra Moravcová, Bc. Zuzana Moravcová
Škola: Masarykova jubilejní základní škola a mateřská škola, Černilov

2021

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Klokanův kufr

Klokanův kufr je nová komplexní pomůcka pro předškolní věk. Byla vytvořena na základě uznávané publikace Diagnostika dítěte předškolního věku Mgr. J. Bednářové a PhDr. V. Šmardové a je její přímou aplikací a rozšířením. Kufr je praktická dřevěná skříňka na kolečkách, ve které jsou tři dřevěné „kufry“ rozdělené podle vzdělávacích oblastí, obsahující hry, úkoly, kartičky a dřevěné pomůcky, které jsou označené písmenem - zkratkou vzdělávací oblasti, barvou a číslem. Tyto materiály rozvíjí dítě od 3 let ve všech důležitých oblastech, od zrakového a sluchového vnímání přes motorické dovednosti, řeč, orientaci v prostoru a čase, základní matematické představy až po sebeobsluhu, sociální dovednosti a hru. Pomocí všech přiložených pomůcek, materiálů a diagnostických záznamových tabulek lze děti v těchto oblastech diagnostikovat, zároveň také zábavnou formou rozvíjet a dané oslabené oblasti posilovat. S pomůckami obsaženými v kufru lze pracovat individuálně i ve skupinách. Obsažnost materiálů umožňuje rozvíjet i více dětí najednou.

Celou metodikou vzdělávacích oblastí, úkolů nás provází kniha - Diagnostika dítěte předškolního věku, v níž v praktické části nalezneme různé úkoly, náměty, pokyny pro přímou práci s dětmi.

Zelená část – časová a prostorová orientace

Zelená část obsahuje pomůcky a kartičky s návody pro rozvoj časové a prostorové orientace.

Časová orientace

Schopnost orientovat se v čase je pro některé děti velice náročné. Pomocí pomůcek v Klokanově kufru se děti naučí rozeznávat jednotlivé časové etapy.

Děti se nejprve učí rozlišovat části dne a přiřazovat k nim obrázky (ráno – snídaně, poledne – oběd, večer – pohádka). Můžeme s dětmi zavést i řízený rozhovor, ve kterém si povídáme, co v které části dne děláme (vstávání, čištění zubů, koupání,..).

Následně se pokračuje rozlišováním ročních období. K tomuto tématu jsou vyrobené čtyři hrací sety (na každé roční období). Lze si s dětmi o obrázcích popovídat, proč se daný obrázek řadí k tomuto ročnímu období. Zkoušeli jsme všechny obrázky smíchat a rozdělovat je k jednotlivým ročním obdobím. Ve výkonu dětí se promítala úroveň v časové orientaci.

Poslední pomůckou v časové orientaci jsou kartičky, díky nimž se děti učí poznávat časovou posloupnost. Ze začátku je vhodné s dětmi skládat pouze dvě kartičky. Říct si, který obrázek byl dříve, který později a proč. Až se dětem bude dařit správně skládat dva obrázky v časové posloupnosti, lze použít všechny tři obrázky, s nimiž už to je složitější. Děti se musí koncentrovat a přemýšlet, aby dokázaly seřadit tři obrázky časového děje.

Prostorová orientace

První, co děti zaujme v kufříku, je dřevěný domeček a dřevěné figurky, kterými lze děti na úkoly namotivovat. „Zahrajeme si na rodinu, která bydlí v tomto domečku. Zvládneš dát maminku a tatínka před domeček? Pojď s nimi do domečku, aby mohla maminka uvařit. Tatínek půjde zkontrolovat zahrádku, která je nalevo od domečku.“ atd. Už touto hrou s domečkem a figurkami si rozvíjí prostorovou orientaci.

Dalšími pomůckami jsou dřevěné obrázky domečků a zvířátek. S těmito pomůckami se děti učí rozeznávat pojmy: první, poslední, za, před, nalevo, napravo, nahoře, dole. Činnosti s těmito pomůckami jsou pro děti atraktivní, vzhledem k barevnosti obrázků a příjemnosti materiálů na dotek. Děti si zároveň opakují barvy a názvy zvířat.

Modrá část – řeč, sluchové vnímání, matematické představy

Modrá část zahrnuje sluchové vnímání, zrakové vnímání a matematické představy. Všechny tyto oblasti obsahují jak názorné pomůcky, se kterými si děti mohou hrát, tak konkrétní návody na rozvíjející úkoly v knize Diagnostika dítěte předškolního věku.

Řeč je jednou z nejlépe rozvíjených oblastí v předškolním vzdělávání, která je zároveň velmi úzce propojená se sluchovým vnímáním. Děti se pomocí pomůcek učí rozlišovat počáteční hlásky, rozvíjet výslovnost hlásek, slovní zásobu, porozumění významu slov, rýmování.

Děti si samy vezmou obrázky, které jsou určeny k rýmování. Obrázky jsou jednoduché k pojmenování a následně k hledání rýmu. Nahlas pojmenují obrázek (např. liška), pak pojmenovávají další obrázky, dokud nenajdou rýmovací dvojici. Tyto obrázky si dají stranou a pokračují v dalším pojmenovávání a hledání.

Děti pojmenují, co je na obrázku, a seskupují je podle počáteční hlásky ve slově. Slova začínající na stejnou hlásku seřazují do řádku. Jakmile narazí na obrázek, který začíná na jinou hlásku, seřadí ho do sloupce pod první obrázek. Následně přiřazují obrázky do stejného řádku.

Lehčí varianta – učitelka udělá sloupec obrázků začínajících na různé počáteční hlásky. Dítě k prvním obrázkům přiřazuje další začínající na stejnou hlásku.

Děti si procvičují slova opačného významu (antonyma). Úkol je názorný, dítě vidí na obrázku obě varianty. Dítě chápe jednoduché protiklady. „Ukaž, který had je dlouhý – krátký.“

Dalšími pomůckami jsou dřevěné obrázky s dřevěnými vkládacími podložkami. Děti třídí obrázky podle určitých skupin – zařazují je pod nadřazené pojmy. Pro těžší obtížnost tohoto úkolu lze smíchat více obrázků z různých podložek, mezi kterými budou muset děti více přemýšlet a rozlišit na kterou podložku obrázek patří.

Děti přemýšlejí a rozvíjejí svou slovní zásobu. Pojmenovávají obrázky a zjišťují, které se stejně nazývají, ale mají různý význam (homonyma) např. koruna – stromu, měna, královská. Děti pak tyto slova aktivně zapojují do řeči.

Děti si rozvíjejí matematické představy tím, že pomocí dřevěných pomůcek obrázky seřazují podle velikosti. Učí se určovat nejmenší prvek, větší a ten největší. Pomocí dalších pomůcek a obrázků se také učí rozlišovat geometrické tvary. Děti je mohou rovnat podle barev, nebo podle tvaru. Lze také pokračovat v logické posloupnosti, kterou může začít paní učitelka, a děti je budou mít za úkol dokončit.

Červená část – zrakové vnímání a paměť, motorika, grafomotorika, kresba

Zrakové vnímání můžeme u dětí sledovat v několika oblastech – vnímání barev, vnímání figury a pozadí, zrakové rozlišování, vnímání části a celku, oční pohyby a optická paměť.

Děti se učí rozlišovat různé barvy, tvary, zapamatovat si obrázky a skládat je. Když dítě umí pojmenovat barvu základní, následně ho učíme najít a rozlišit odstíny barvy – např. světlezelený, tmavozelený

Děti si pečlivě prohlédnou šest obrázků položených na stole. Po té si zavřou oči a pedagog jednu kartičku otočí či odstraní. Dítě má za úkol si vybavit, která obrázek zmizel. V těžší variantě učitel otočí všechny obrázky a dítě říká, co bylo na obrázcích. Děti si mohou zrakovou paměť procvičovat i mezi sebou bez přímého dohledu pedagoga.

Děti si pečlivě prohlédnou kartičku, na které je nakresleno více obrázků přes sebe. Děti sledují linie obrázků a snaží zaměřit pozornost na obrázek a odpoutat se od jiných linií. V případě, že jim rozeznávání obrázků jde, zkusí pojmenovat všechny obrázky, které na kartičce jsou.

Při skládání obrázku nejdříve začínáme u nejjednodušší varianty – půleného obrázku. Když děti zvládnou složit obrázek ze dvou až čtyř částí, přistupujeme ke skládání až devíti částí.

V červeném kufru jsou také dva dřevěné černobílé obrázky, na které děti mohou skládat barevné dřevěné části obrázku. Děti si do krabičky vloží vybraný černobílý návod a podle něj se snaží složit barevný obrázek – příkládáním na černobílý obrázek. Těžší variantu mohou skládat bez předlohy.

Jednou z nejvíce důležitých oblastí pro rozvoj dítěte je motorika. Motorika se dělí na jemnou a hrubou motoriku. Obě dvě jsou velmi důležité pro rovnoměrný vývoj dítěte. V Klokanově kufru najdeme několik pomůcek pro rozvoj jemné motoriky. Děti se mohou rozvíjet samy bez přímého působení pedagoga. Děti se podívají na destičku a podle předpřipravených děr ji provlékají dřevěným kolíčkem s nití.

V kufru jsou připravené i dřevěné korálky a kolíčky rozlišené podle barev, tvarů a velikosti. Jemná motorika se rozvíjí tak, že se dítě snaží srovnat kolíčky zasouváním do destičky (lze vidět na obrázku níže).

Vypracovaly: Mgr. Petra Moravcová a Bc. Zuzana Moravcová
Masarykova jubilejní základní škola a mateřská škola, Černilov

Klokanův kufr – soubor materiálů pro diagnostiku dítěte od 3-6 let

Sepsala: Mgr. Petra Moravcová

ZELENÁ ČÁST

Vnímání prostoru a prostorové představy

1. Pojmy nahoře, dole - *příloha P1, P2, P3*
2. Předložkové vazby na, do, v - *příloha P1, P2, P3*
3. Níže, výše - *příloha P1, P2, P3*
4. Vpředu, vzadu - *příloha P4, P5*
5. Předložkové vazby před, za, nad, pod, vedle, mezi - *příloha P4, P5*
6. Daleko, blízko
7. První, poslední - *příloha P7, P8, P10*
8. Uprostřed, prostřední, předposlední *příloha P7, P8, P10*
9. Orientace v okolí – dítě ví, jak se jde do obchodu, do školky
10. Hned před, hned za - *příloha P7, P8, P10*
11. Vpravo, vlevo na vlastním těle
12. Vpravo, vlevo – umístění předmětu - *příloha P12, P13*
13. Vpravo, vlevo – dvě kritéria - *příloha P12, P13*
14. Vpravo, vlevo na druhé osobě

Časová a prostorová orientace

1. Přiřadí činnosti obvyklé pro ráno - *příloha Č1*
2. Přiřadí činnosti obvyklé pro poledne - *příloha Č1, Č2, Č3, Č4, Č5*
3. Přiřadí činnosti obvyklé pro večer - *příloha Č1, Č2, Č3, Č4, Č5*
4. Přiřadí činnosti obvyklé pro dopoledne - *příloha Č1, Č2, Č3, Č4, Č5*
5. Přiřadí činnosti obvyklé pro odpoledne - *příloha Č1, Č2, Č3, Č4, Č5*
6. Rozliší dříve, později (seřadí dva obrázky) - *příloha Č6, Č7*
7. Seřadí obrázky podle posloupnosti děti, jmenuje, co se stalo nejdříve, později, naposled - *příloha Č2*
8. Rozlišuje pojmy nejdříve, před tím, nyní, potom
9. Začíná se orientovat ve dnech v týdnu
10. Přiřadí činnosti obvyklé pro roční období - *příloha Č10*
11. Pojmy včera, dnes, zítra
12. Předevčírem, pozítří

MODRÁ ČÁST

Řeč

- Lexikálně sémantická rovina

1. Pojmenuje běžné věci na obrázku - *příloha Ř1*
2. Ukáže obrázek věci podle použití - *příloha Ř2*

3. Ukáže činnost na obrázku - *příloha Ř3*
4. Chápe pojmy „já, moje“
5. Správně používá slova „ano, ne“
6. Odpovídá na otázky „Co děláš?“, „Kde?“
7. Má zájem o obrázkové knížky, příběhy
8. Ukáže obrázek podle podstatného znaku - *příloha Ř8*
9. Klade otázky „Proč?“, „Kdy?“
10. Řekne, co je na obrázku - *příloha Ř10*
11. Reprodukuj jednoduchou říkanku
12. Chápe jednoduché protiklady - *příloha Ř12*
13. Identifikuje věci podle společných podstatných znaků - *příloha Ř13*
14. Zařazuje různé obrázky pod nadřazené pojmy - *příloha Ř14*
15. Ukáže obrázek podle aktuální situace - *příloha Ř15*
16. Vysvětlí, na co máme oči, knihy, auta...
17. Poslouchá pohádky, chápe děj
18. Spontánně vypráví podle obrázku - *příloha Ř18*
19. Doplní protiklady s názorem - *příloha Ř19*
20. Definuje význam pojmů
21. Chápe jednoduché vtipy, hádanky
22. Sestaví dějovou posloupnost a popíše ji - *příloha Ř22*
23. Pojmenuje, co dělá určitá profese
24. Přiřadí, co k sobě patří a vysvětlí to - *příloha Ř24*
25. Umí zpaměti kratší texty
26. Tvoří nadřazené pojmy - *příloha Ř26*
27. Tvoří protiklady (antonyma) - *příloha Ř27*
28. Tvoří slova podobného významu (synonyma) - *příloha Ř28*
29. Poznává a vymyslí slova stejného zvuku, ale různého významu (homonyma) - *příloha Ř29*
30. Poznává a pojmenuje nesmysl na obrázku - *příloha Ř30*
31. Správně posoudí pravdivost a nepravdivost tvrzení
32. Interpretuje pohádky, příběhy bez obrázkového doprovodu
33. Chápe ve správném pořadí realizuje i poměrně dlouhé a komplikovanější pokyny

- **Morfologicko-syntaktická rovina**

34. Mluví ve větách, k podstatným jménům a slovesům postupně přidává přídavná jména, zájmena, atd.
35. Rozlišuje mezi jednotným a množným číslem - *příloha Ř35*
- 36.-41. Skloňuje
- Tvoří souvětí souřadná
- Podřadná, užívá čas minulý, přítomný, budoucí
- Užívá všechny druhy slov
- Mluví gramaticky správně
42. Poznává nesprávně utvořenou větu
43. Do příběhu doplní slova ve správném tvaru - *příloha Ř43*

- **Pragmatická rovina**
 - 44.-54
 - Upřednostňuje verbální formu komunikace, pomocí řeči dosahuje cíle
 - Řekne svoje jméno, jména sourozenců, kamarádů
 - Mluví nenuceně, pokouší se o krátkou konverzaci
 - Spontánně informuje o zážitcích, pocitech, přáních
 - Předá krátký vzkaz
 - Řečový projev po obsahové i formální stránce odpovídá kritériím běžné konverzace
 - Aktivně a spontánně navazuje řečový kontakt s dětmi i dospělými
 - Dodržuje pravidla konverzace a společenského kontaktu
 - Dokáže zformulovat otázku, adekvátně odpovědět na otázku (samostatně a smysluplně)
 - Smysluplně vyjádří myšlenku, nápad, mínění, popíše situaci, událost, vyjádří svoje pocity, prožitky...
 - Řekne svoje jméno, příjmení, jména rodičů, sourozenců, kamarádů, učitelek, svoji adresu
- **Pragmatická rovina**
 - 55. Oční kontakt
- **Foneticko- fonologická rovina**
 - 56.-57.
 - Výslovnost
 - Artikulační obratnost

Sluchové vnímání

- **Naslouchání**
 1. Lokalizuje zvuk (ukáže směr)
 2. Poznává předměty podle zvuku
 3. Poznává písně podle melodie
 4. Naslouchá krátkému příběhu, pohádce
- **Sluchové rozlišování (sluchová diferenciacie)**
 5. Rozliší slova s vizuálním podnětem - změna hlásky - *příloha S5*
 6. Rozliší slova bez vizuálního podnětu - změna hlásky
 7. Rozliší slova s vizuálním podnětem - změna samohlásky - *příloha S7*
 8. Rozliší slova bez vizuálního podnětu - změna samohlásky
 9. Rozliší slova s vizuálním podnětem - znělé a neznělé hlásky, sykavky - *příloha S8*
 10. Rozliší slova bez vizuálního podnětu - znělé a neznělé hlásky, sykavky
 11. Rozliší slova s vizuálním podnětem - změna délky - *příloha S11*
 12. Rozliší slova bez vizuálního podnětu - změna délky
 13. Rozliší slova s vizuálním podnětem - změna měkčení - *příloha S13*
 14. Rozliší slova bez vizuálního podnětu - změna měkčení
 15. Rozlišení slabiky
- **Sluchová paměť**
 - 16.-22. Používáme věty a slova, se kterými se dítě běžně setkává, nezařazujeme obtížná a neznámá slova

- **Sluchová analýza a syntéza**

23. Roztleskává slovo na slabiky
24. Zvládá rozpočítadla
25. Z trojice slov najde rýmující se dvojici - *příloha S25, S26, S27*
26. Určí, zda se dvě slova rýmují - *příloha S25, S26, S27*
27. Vyhledá rýmující se dvojice - *příloha S25, S26, S27*
28. Určí počet slabik
29. Určí počáteční hlásku slova
30. Určí slova začínající na danou hlásku
31. Určí poslední hlásku ve slově
32. Slovní kopaná
33. Určí poslední samohlásku ve slově
34. Určí, zda slovo obsahuje danou hlásku
35. Z hlásek složí slovo - *příloha S35*
36. Jednoslabičné slovo analyzuje na hlásky
37. Obtížnější obdoba předchozích dvou úkolů

- **Vnímání rytmu**

38. Určí, zda dvě krátké rytmické struktury jsou shodné
39. Určí, zda dvě delší rytmické struktury jsou shodné
40. Napodobí rytmus (dva až čtyři tóny, více)
41. Zvládá záznam krátké rytmické struktury
42. Zvládá záznam delší rytmické struktury

Základní matematické představy

- **Porovnávání, pojmy, vztahy**

1. Malý x velký - *příloha M1, M10*
2. Hodně x málo - *příloha M2, M9*
3. Všechny
4. Krátký, dlouhý - *příloha M4, M11*
5. Úzký, široký - *příloha M5*
6. Nízký, vysoký - *příloha M6, M12*
7. Prázdný, plný - *příloha M7*
8. Stejně, vytváření dvojic
9. Méně x více – výrazný rozdíl - *příloha M2, M9*
10. Menší x větší - *příloha M1, M10*
11. Kratší x delší - *příloha M4, M11*
12. Nižší, vyšší - *příloha M6, M12*
13. Některé
14. Žádné, nic
15. Méně x více – při odlišné velikosti uspořádání prvků - *příloha M15*
16. O jednu více
17. O jednu méně

- **Třídění, tvoření skupin**

18. Podle druhu (jídlo, hračky) - *příloha M18*
19. Podle barvy - *příloha M19*
20. Podle velikosti - *příloha M20*
21. Podle tvaru - *příloha M21*
22. Poznává, co do skupiny nepatří - *příloha M22*
23. Podle dvou kritérií (žluté kruhy) - *příloha M23, M24*
24. Podle tří kritérií (malé žluté kruhy) - *příloha M23, M24*

- **Řazení**

25. Seřadí tři prvky podle velikosti - *příloha M25, M26, M27, M28*
26. Pojmenuje největší, nejmenší - *příloha M25, M26, M27, M28*
27. Seřadí – malý, střední, velký, vysoký, vyšší, nejvyšší; málo, méně, nejméně - *příloha M25, M26, M27, M28*
28. Pojmenuje – malý, střední, velký, vysoký, vyšší, nejvyšší; málo, méně, nejméně - *příloha M25, M26, M27, M28*
29. Seřadí pět prvků podle velikosti - *příloha M25, M27*

- **Množství**

30. – 35. Sledujeme počítání předmětů v dané skupině a vytváření skupin s určitým počtem

- **Tvary, pojmenování tvarů**

36. – 39. Kruh, čtverec, trojúhelník, obdélník - *příloha M34 - M37*

ČERVENÁ ČÁST

Motorika, grafomotorika, kresba

Soubor obsahuje:

- obrázkovou provlékací destičku s provázkem a kolíčkem
- barevné korálky v různých tvarech a destičku
- kolíčky ve třech barvách a různých délkách a destičku na zasouvání kolíčků barevně i tvarově odlišenou.

Zrakové vnímání a paměť

- **Vnímání barev**

15. Přiřadí barvu (základní barvy)
16. Na pokyn ukáže požadovanou barvu
17. Pojmenuje barvu (základní)
18. Přiřadí odstíny barev - *příloha Z4, Z5*
19. Pojmenuje odstíny barev - *příloha Z4, Z5*

- **Figura a pozadí**

20. Vyhledá známý předmět na obrázku - *příloha Z6, Z7*
21. Vyhledá objekt na obrázku podle předlohy - *příloha Z6, Z7*
22. Vyhledá známý objekt na pozadí - *příloha Z8*

- 23. Odliší dva překrývající se obrázky - *příloha Z9*
- 24. Sleduje linii mezi ostatními liniemi - *příloha Z10*
- 25. Vyhledá tvar na pozadí - *příloha Z11*
- **Zrakové rozlišování**
 - 26. Odliší výrazněji jiný obrázek v řadě - *příloha Z12*
 - 27. Odliší obrázek v jiné velikosti - *příloha Z13*
 - 28. Odliší jiný obrázek v řadě - *příloha Z14*
 - 29. Odliší obrázek v řadě lišící se horizontální polohou - *příloha Z15*
 - 30. Odliší výrazněji obrázek v řadě lišící se detailem - *příloha Z16*
 - 31. Odliší shodné a neshodné dvojice lišící se detailem - *příloha Z17*
 - 32. Odliší obrázek lišící se vertikální polohou - *příloha Z18*
 - 33. Vyhledá dva shodné obrázky v řadě Odliší obrázek - *příloha Z19*
 - 34. Odliší shodné a neshodné dvojice lišící se vertikální polohou - *příloha Z20*
- **Část a celek**
 - 35. Poskládá obrázek ze dvou částí - *příloha Z21*
 - 36. Poskládá obrázek ze čtyř částí - *příloha Z22*
 - 37. Poskládá obrázek z několika částí - *příloha Z23*
 - 38. Složí tvar z několika částí na předlohu - *příloha Z24, Z25*
 - 39. Složí tvar z několika částí podle předlohy - *příloha Z24, Z25*
 - 40. Doplní chybějící části v obrázku – *příloha Z25*
- **Zraková paměť**
 - 41. Pamatuje si tři předměty, pozná, který chybí
 - 42. Pamatuje si tři obrázky, pozná který chybí - *příloha Z28, Z29*
 - 43. Ze šesti obrázků si tři pamatuje - *příloha Z28, Z29*
 - 44. Poznává viděné obrázky - *příloha Z30*
 - 45. Umístí obrázky na místo - *příloha Z31*
- **Pohyb očí na řádku**
 - 46. Jmenuje objekty zleva doprava – *příloha Z32*
 - 47. Vyhledá daný první objekt ve skupině zleva doprava – *příloha Z33*